

CAPITOLUL I

INTRODUCERE

Secțiunea I

Dreptul constituțional-disciplină didactică

Noțiunea de drept constituțional a apărut la sfârșitul secolului al XVIII-lea, ca urmare a apariției primelor constituții scrise pe continentul european. Necesitatea de a studia aceste constituții a determinat apariția unei noi discipline juridice, și anume, dreptul constituțional.

Primele catedre universitare având ca obiect studiul constituției au fost înființate în Franța în anul 1791. Meritul de a fi creat termenul de drept constituțional nu revine juriștilor francezi, deoarece în Franța cercetarea științifică a constituției s-a făcut împreună cu dreptul administrativ, în cadrul așa-numitului drept public; prima catedră de drept constituțional a apărut în Italia, la Ferrara în 1796¹și i-a fost încredințată lui Giuseppe Compagnoni di Luzo.

Deși apariția noțiunii de drept constituțional a fost determinată de Revoluția Franceză, aceasta s-a încetățenit în Franța mult mai târziu, în anul 1834, când s-a creat prima catedră de drept constituțional la Paris, încredințată lui Pellegrino Rossi. În 1852, în urma loviturii de stat a lui Ludovic Napoleon, catedra de drept constituțional a Universității din Paris a fost suprimată și a reapărut în 1873. Titulatura de drept constituțional se menține în Franța până la jumătatea secolului XX, când a fost înlocuită cu cea de drept constituțional și instituții politice.

¹Tudor Drăganu, *Drept constituțional și instituții politice, Tratat elementar, vol. I*, Editura Lumina Lex, București, 2000, p. 31.

Termenul de drept constituțional s-a răspândit odată cu elaborarea diferitelor constituții scrise și în restul Europei, afară de Germania și Austria, unde a fost frecvent înlocuit cu cel de drept de stat.²

În Țările Române, în programul facultăților de drept, studiul constituției s-a făcut la început, ca și în Franța, la disciplina Drept public. În programul Facultății de drept de la Iași, în anul 1859, la anul III era prevăzută disciplina Drept public, profesor Simion Bărnuțiu.³ Cursurile sale au fost publicate postum: Dreptul public al românilor în 1867 și Dreptul natural public în 1870.

Cursul de drept public român, în trei volume (1890-1891), al lui Constantin G. Dissescu este prima lucrare științifică a acestei ramuri a dreptului, întrecând „prin metodă și prin știință orice lucrare similară străină.”⁴

În 1903 Constantin G. Dissescu publică împreună cu M.A. Dumitrescu, *Istoria și principiile dreptului public român*, primul volum fiind *Dreptul constituțional*.⁵

Prin publicarea în anul 1910 la Iași, a cursului de Drept constituțional al lui Constantin G. Stere, iar în 1915 la București, al celui semnat de Constantin G. Dissescu, termenul de drept constituțional primește o nouă confirmare.

Între cele două războaie mondiale, disciplina dreptului constituțional a fost definitiv consacrată în programele facultăților de drept din țara noastră.

² T. Drăganu, *op. cit.*, vol. I, p. 32.

³ Dumitru Firoiu, Liviu P. Marcu (responsabili de volum) autori Barbu B. Berceanu, Maria Dvoracek, Dumitru Firoiu, Valentin Al. Georgescu, Vasile Gionea, Alexandru Herlea, Iosif Kovacs, Liviu P. Marcu, Mircea Mușat, Petru Pătrășcanu, Alexandru Porțeanu, Ovid Sachelarie, Valeriu Șotropa, Erast Tarangul, Ion Vântu, *Istoria dreptului românesc, vol. II, Partea întâi*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1984, p. 389.

⁴D. Alexandresco, din Dumitru Firoiu, Liviu P. Marcu (responsabili de volum) autori Barbu B. Berceanu, Maria Dvoracek, Dumitru Firoiu, Valentin Al. Georgescu, Vasile Gionea, Alexandru Herlea, Iosif Kovacs, Liviu P. Marcu, Mircea Mușat, Petru Pătrășcanu, Alexandru Porțeanu, Ovid Sachelarie, Valeriu Șotropa, Erast Tarangul, Ion Vântu, *Istoria dreptului românesc, vol. II, Partea a doua*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987, p. 218.

⁵*Ibidem*.

Secțiunea a II-a

Obiectul de cercetare al disciplinei drept constituțional

Dreptul constituțional a apărut din nevoia de a se studia științific constituțiile scrise, care au apărut ca fenomene juridice noi, la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Obiectul dreptului constituțional îl constituie în principal studierea constituției, și ca urmare, nici una din normele juridice stabilite de constituție nu poate rămâne în afara sferei de preocupare a dreptului constituțional.⁶

În doctrină s-a subliniat că noțiunea de drept constituțional nu trebuie confundată cu noțiunea de constituție, deoarece, deși este admis că cea mai importantă parte a dreptului constituțional este constituția, există drept constituțional și acolo unde nu există o constituție.⁷

În literatura de specialitate, într-o opinie, se consideră că obiectul dreptului constituțional „cuprinde ansamblul unitar al dispozițiilor legale, conținute în constituție sau în acte normative subsecvente acesteia, aplicabile mecanismului de organizare și de exercitare a puterii suverane în stat, precum și garantării drepturilor și libertăților cetățenești.”⁸

Constituția României cuprinde reguli referitoare la forma de stat, la forma de guvernământ, la drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor, la partidele politice, la Parlament, la Președintele României, și ca urmare, în obiectul disciplinei drept constituțional trebuie inclus studiul unor raporturi sociale legate de toate aceste aspecte ale conviețuirii în cadrul statului.⁹

Secțiunea a III-a

Dreptul constituțional-ramură a dreptului public.

Tradițional se distinge între dreptul privat și dreptul public. Această distincție o moștenim din dreptul roman. Celebrul juristconsult roman

⁶ T. Drăganu, *op. cit.*, vol. I, p. 35.

⁷ Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Drept constituțional și instituții politice*, ediția 15, Vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2016, p. 13.

⁸ Cristian Ionescu, *Teoria generală a dreptului constituțional, Drept constituțional și instituții politice, Studii universitare de licență anul I*, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 21.

⁹ T. Drăganu, *op. cit.*, vol. I, p. 36.

Ulpian, într-un text, precizează care este criteriul de distincție între dreptul public și dreptul privat: „*publicum ius est quod ad statum rei Romanae spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem.*”¹⁰ Dreptul public este acela care privește organizarea statului roman, iar cel privat interesele particularilor.¹¹ După definiția dată de Ulpian, criteriul distincției dintre dreptul public și cel privat este natura interesului. Când decizia este luată în vederea unui interes general avem drept public, iar când decizia este luată pentru satisfacerea unui drept privat, avem drept privat.¹²

Sumar, dreptul privat poate fi definit ca dreptul care se aplică particularilor, persoane fizice sau persoane juridice de drept privat, precum și raporturilor dintre acestea. Dreptul public este partea dreptului pozitiv care se aplică autorităților și instituțiilor publice, precum și raporturilor acestora cu particularii.

Dreptul public prezintă două caracteristici importante, deosebindu-l de dreptul privat. Pe de o parte, dreptul public urmărește realizarea interesului general, iar pe de altă parte, presupune inegalitate între părți, pentru că interesul general are prioritate față de interesele particulare; pentru aceasta, autoritățile publice au mijloace juridice de constrângere care le permit să-și impună voința asupra particularilor.

Dreptul public constituie un ansamblu juridic foarte vast în care distingem mai multe ramuri: dreptul constituțional, dreptul internațional public, dreptul administrativ, dreptul financiar, dreptul penal etc.

Ramurile dreptului privat sunt: dreptul civil, dreptul muncii, dreptul comercial, dreptul internațional privat etc.

Dreptul constituțional este ramura cea mai importantă a dreptului, pentru că reglementează cele mai importante valori ale unei societăți. „Dreptul constituțional, prin natura sa, stăpânește întreaga ramură a dreptului

¹⁰ „*Huius studii duae sunt positions, publicum et privatum – publicum ius est quod ad statum rei Romanae spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem*” – Această știință are două ramuri: dreptul public este cel care se referă la organizarea statului; dreptul privat este cel care se referă la interesul fiecăruia. - C. St. Tomulescu, *Drept privat roman*, Tipografia Universității din București, București, 1973, p.17.

¹¹ Emil Molcuț, *Drept privat roman*, vol. I, Universitatea din București, Facultatea de drept, 1979, p. 5- 6.

¹² Paul Negulescu, *Tratat de drept administrativ român, volumul I, Cartea I-a*, Edițiunea a III-a cu numeroase adăogiri și modificări, Tipografiile Romane Unite, București, 1925, p. 39.